

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 342. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm8722.pdf (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Om de saakaldte Videnskaber kan man fatte sig kort, thi deres Dyrkning har kun historisk Vigtighed, naar de dyrkes med Aand, ei naar de kun drives som Haandværker (Professioner) og det blev i Engelland daglig mere Tilfældet. Historien har vi seet forsømt i den aandige Tid, og 343man kan da forud vide, at prøvede man end i det attende Aarhundrede at behandle dens rige Stof, kunde det blot være fabrikmæssig, med Hensyn paa hvad der fandt Afsætning, eller i det Høieste hvad man kunde have Ære af. Et Fabrikat af det groveste Slags var den store almindelige Verdenskrønike, et vidtløftigt Arbeide eller rettere Sammenvæv, hvis eneste Fortjeneste er, at være det første vidtløftige Værk i sit Slags, og denne tilhører ikke Forfatterne, men den gamle engelske Aand, der var saa fuld af Kæmpeforestillinger, at man frit kan sige; Europa vil Intet kunne frembringe, hvorom den ingen Forestilling har havt. I større Anseelse staaer Gibbons Værk om det romerske Riges Forfald, og Humes engelske Historie, og som Beviser paa Fabrikflid fortjene de det virkelig, men spørger man om en livlig Betragtning af Fortiden, Syn for Aande-Livet som det Væsenlige, hvori Grunden og Sammenhængen ligger, eller blot efter et rigtigt Begreb om de synlige Statsforhold, en livlig Fortælling og en behagelig Stiil, da er der ingen hjemme. Gibbon er ikke klogere end at see Begyndelsen til Romerrigets Forfald i *Trajans Dage*, hans Fortælling og Stiil er forkunstlet, død og kold, dreiet tilligemed Sproget efter Næsen mod Rom, og kan det end et Øieblik forlyste at see paa det glatte Mosaik, er dog Kjedsommelighed og Hovedpine de visse Følger af at stirre paa den øde, eensformige Flade i Længden. Mærkelig er Bogen ellers, som det eneste historiske Kunstværk en Engellænder har frembragt med en vis Kjærlighed til sin Gjenstand, thi det viser hvad Engelland i Historien elsker: den kolde, stive romerske *Storladenhed*. Hume var, som sagt, en *Skotte*, og det er da intet Under, at det kun er det stuaertske Tidsrum i Engellands Historie han med nogen Deeltagelse har behandlet, medens han reentud foragtede Old-Krøniken. At han dog i Grunden foragtede al Historie, hvori han kun saae lutter Tilfælde, om hvis Virkelighed, trods al mulig Sikkerhed, det var hans store Lyst at tvivle, følger af sig selv, og derfor var Parlaments-Historien hans Livstykke, thi der var pro og contra i sin Kraft, og Udfaldet som et Slumpetræf. Den eneste indfødte Engellands-Krønike af noget Omfang er da vel Smollets, der er skrevet med en Oprigtighed og Simpelhed der behager, og har i Kobberstik af alle de navnkundige Statsfolk et Fortrin, hvert Lands Krønike burde gøre den stridigt, men den mangler naturligviis al indvortes Sammenhæng, er for lang til et Udtog, for kort og uhjemlet til en Hovedbog, og befatter sig kun med Krig og Politik; thi at man i Anmærkningerne finder endeel Navne paa *navnkundige* Forfattere, er kun en Overflødighed, der, som man veed, afhjælper ingen Mangel. Gad man nu ikke engang sammenskrive en nogenlunde fuldstændig Historie, da gad man 345end mindre bearbejde den, og den engelske Historie før det Tuderske Huus, er den Dag i Dag et Vildernis, hvor der staae mange Træer som kun mangle en Gartner for at bære herlige Frugter, mangen yndig Blomst, der kun mangler Lys for at udfolde sig med Glands og dufte liflig. Forunderlig nok, at et Folk, saa skikket til med Ære at pløie allehaande stolte Bølger, dog i alle Maader helst vil have sit paa det *Tørre*, eller som det paa Engelsk hedder: i det Rene; men vist er det, at de ere et Slags *Chineser i Hjertet*, som mene at det andet Skridt paa aandige Kampbaner vilde beskjæmme det Første, og dem selv med, som om de ikke var et Folk, der vidste og kunde hvad de vilde, altsaa ogsaa gjennemløbe enhver Bane, i det samme de brød den. Derfor ere Engellænderne i alle Videnskaber og Kunster saa langt tilbage, som den store Mand hos dem, der gjorde et Kæmpeskridt deri, og paa hans Ord trodse de, som paa et Orakelsprog. Deres Orakler i Oldsagerne, Grundsproget, Philosophie, Physik og Mathematik: Camden, Hicckes, Baco og Nevton have vi seet, men endnu savnede man et i Æsthetiken og Modersmaalet, og virkelig var det en slem Forlegenhed, især siden Shakspear begyndte at gaae igjen, og kunde ikke godt forliges med de yngre Høvdinge om Høisædet. En Slags Boileau havde man vel faaet i Pope, men dog var Savnet af en Batteux saameget føleligere, 346som faa af de engelske Digtere kunde bestaae for den franske Smag, som var den eneste man havde ret beskrevet, og som Engellænderne gjerne vilde billiget, naar de kun havde havt den, men nu vare gode Raad dyre, thi det gjaldt ogsaa her om en Hat til mange stridige Hoveder, en der f. Ex. kunde passe baade Shakspear og Dryden, Addison og Pope; thi ingen af sine Hædersmænd vilde man opoffre, intet af sin uenige Smag vilde man fornægte. Man seer da let, her var ikke at tænke paa en Æsthetik, men kun paa æsthetiske Commentarer, ikke paa noget Forlig, men kun, som i Staten, paa en Slags Parlamentering, hvor hver kunde være god for sig, og med et saadant Surrogat begavede endelig Samuel Johnson Old-England, som derved ogsaa fik sin Æsthetik paa det Tørre.